

INSTITUT D'ESTUDIS METROPOLITANS DE BARCELONA

Naturalesa i objectius

L'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona (IEMB) és un consorci públic que té com objectius principals l'estudi de la realitat urbana del nostre país, la formació dels tècnics que han de gestionar-la i l'assessorament de les institucions que hi operen.

El centre fou fundat l'any 1984 per la Universitat Autònoma de Barcelona, la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona i la desapareguda Corporació Metropolitana de Barcelona. Avui, després d'un ràpid procés de creixement, l'IEMB ha ampliat notablement la seva base institucional, de manera que en els seus òrgans rectors estan representades les institucions següents:

- Organismes de l'Administració Local: Ajuntament de Barcelona, Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, Diputació de Barcelona i Federació de Municipis de Catalunya.
- Universitats catalanes: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona i Universitat Politècnica de Catalunya.
- Entitats de promoció econòmica: Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona i Consorci de la Zona Franca.

El volum de facturació previst en el pressupost preventiu per a l'any 1990 s'eleva a 170 293 574 pessetes, de les quals aproximadament una quarta part és aportada per les institucions consorciades per tal de cobrir les despeses bàsiques i la resta procedeix d'activitats autofinançades. La seu central de l'Institut es troba en el campus de la Universitat Autònoma de Barcelona a Bellaterra; hom disposa, així mateix, d'uns locals per a l'administració a les instal·lacions de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Activitats

D'acord amb el mandat fundacional, l'IEMB desenvolupa les seves activitats en tres camps diferents: la recerca sobre temes urbans, la formació universitària de postgrau, l'assessorament a l'administració local.

La recerca

La recerca que es realitza a l'IEMB és, primordialment, investigació de base destinada a millorar el coneixement del territori i la societat de l'àrea metropolitana de Barcelona. Hom treballa sobre tres línies de recerca prioritàries que són les següents:

- Primera línia de recerca: l'anàlisi de l'estructura i els fenòmens socials a l'àrea metropolitana de Barcelona. Aquesta línia d'estudis gira al voltant de dues grans enquestes sociològiques: l'*Enquesta Metropolitana* i l'*Enquesta de Victimització*.

L'*Enquesta Metropolitana* és un estudi en profunditat sobre els hàbits i les condicions de vida de la població de l'àrea metropolitana barcelonina, similar als estudis del CREDOC a França o els *household surveys* britànics. L'*Enquesta*, que és pionera en aquest camp en el nostre país, es realitza cada quatre anys. La primera edició és dugué a terme l'any 1986 sobre el territori de l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona; els seus resultats han estat publicats en 20 volums monogràfics. La segona edició s'ha efectuat l'any 1990 per un àmbit territorial de la Regió I de Catalunya i es troba en fase d'explotació. Tant en una ocasió com en l'altra les característiques tècniques de la mostra utilitzada asseguren un alt nivell de fiabilitat i representativitat territorial. El projecte *Enquesta Metropolitana*, dirigit per la sociòloga Marina Subirats, és patrocinat per la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i la Diputació de Barcelona i compta amb el concurs d'altres institucions. El seu objectiu darrer és construir una gran base de dades sobre la realitat metropolitana barcelonina a la qual puguin recórrer institucions públiques, estudiosos i empreses.

L'*Enquesta de Victimització* és un estudi anual sobre la seguretat ciutadana a la ciutat. L'*Enquesta* es realitza des de l'any 1984 en el municipi de Barcelona i, d'ençà l'any 1990, gràcies a un acord entre l'Ajuntament de Barcelona i la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana

Entrada del jardí de l'Institut d'Estudis Metropolitans, al conjunt de Bellaterra (Foto: IEM)

de Barcelona, s'ha extès al conjunt de la conurbació. L'exhaustivitat del qüestionari i l'amplitud de la mostra fan que l'*Enquesta de Victimització* a Barcelona sigui un dels projectes europeus més ambiciosos en aquest camp. L'IEMB realitza així mateix, l'*Enquesta de Victimització* a la ciutat de Sabadell i, a partir de 1991, hom preveu dur-la a terme a d'altres ciutats de la resta de l'Estat. El projecte *Enquesta de Victimització* és dirigit pels sociòlegs Anna Alabart, Josep M. Aragay i Juli Sabaté.

- Segona línia de recerca: l'àrea metropolitana de Barcelona en relació amb d'altres realitats territorials i urbanes.

La segona línia de recerca de l'IEMB inclou una sèrie de treballs que estudien el territori metropolità de Barcelona en relació amb d'altres estructures territorials: el sistema català, la xarxa urbana ibèrica, el conjunt de ciutats d'Europa i la constel·lació de grans ciutats del món. En aquesta línia, el principal estudi realitzat fins ara és l'*Urban Survey* sobre les grans ciutats del planeta. L'estudi, publicat en cinc volums l'any 1988 sota el títol *Cities. Statistical, Administrative and Graphical Information on the Major Urban Areas of the World*, fou patrocinat per un conjunt d'institucions, entre les quals es compten les Nacions Unides, la CMB, el MOPU i la Generalitat de Catalunya. En l'actualitat i dins del marc del programa *Cities-Ciudades*, promogut pel MOPU i l'Àrea Metropolitana de Barcelona, l'IEMB està realitzant un estudi semblant per totes les ciutats de l'Estat espanyol amb població superior a 50 000 habitants.

- Tercera línia de recerca: estudis sobre l'estructura econòmica, la prestació de serveis i l'administració a l'àrea metropolitana de Barcelona.

Formen aquesta línia una llarga sèrie d'estudis ja realitzats o en curs de realització, fruit d'encàrrecs i iniciatives diverses. Es tracta d'estudis sobre la realitat econòmica de l'àrea metropolitana de Barcelona (*Estimació de la renda familiar disponible, Estructura econòmica de la Regió I*, etc.), l'organització dels serveis que s'hi presten (*El transport públic en la vertebració del territori, L'efecte de la reforma educativa sobre la xarxa escolar*, etc.) i l'administració (*Fórmules de tractament dels problemes metropolitans, Deu anys d'ajuntaments democràtics, Planejament urbanístic vigent*, etc.).

Els cursos de postgrau

El segon camp d'activitat de l'IEMB és la formació universitària de postgrau, destinada a formar especialistes d'alt nivell en l'estudi i la gestió econòmica, urbanística i administrativa de la realitat metropolitana. Així, l'IEMB ha organitzat dos programes de postgrau, en col·laboració amb sengles departaments universitaris de la Universitat Autònoma de Barcelona: el programa d'*Estudis Regionals, Urbans i Metropolitans* i el programa d'*Administració Local*.

En el programa d'*Estudis Regionals, Urbans i Metropolitans*, s'ha donat per objectiu la formació d'experts en el planejament i la gestió del territori, des d'una perspectiva interdisciplinària (econòmica, geogràfica, jurídica i urbanística). El programa ha estat organitzat per l'IEMB amb el reconeixement acadèmic del Departament d'Economia Aplicada de la UAB i ha gaudit de la participació de professors de les tres universitats catalanes.

Els estudiants que han complert amb els requeriments necessaris (superar un total aproximat de 10-12 matèries i elaborar una memòria de recerca) han obtingut el Màgister en Estudis Regionals, Urbans i Metropolitans de la Universitat Autònoma de Barcelona. Conferències, viatges d'estudis i visites han complementat el currículum. El programa fou iniciat el curs 1986-87 i es cloué l'any 1989-90.

El programa d'*Administració Local* té per objectiu formar professionals d'alt nivell per a l'administració local, amb un grau profund de coneixements jurídics i tècnico-administratius. El programa és organitzat per l'IEMB amb el reconeixement acadèmic del Departament de Dret Públic i Ciències Històrico-Jurídiques de la UAB. Hi participen professors de les facultats de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat de Barcelona, així com alts responsables de l'administració local. En finalitzar els estudis, durant els quals hauran d'haver cursat un mínim de 10 cursos, els estudiants reben la titulació de Màgister en Administració Local. El programa es completa amb la realització de conferències i seminaris. La primera promoció que l'ha cursat inicià els estudis el curs 1988-89 i és titulà l'any 1990. El curs 1990-91 es diplomarà la segona promoció. El programa compta amb el suport de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, la qual ha homologat el títol als efectes de la carrera administrativa.

Activitats de suport a l'administració local

L'IEMB ofereix també els seus serveis a les entitats de l'administració local per a l'organització d'activitats del seu interès. En aquest camp hom treballa en tres direccions diferents: la formació de tècnics i funcionaris, la producció del *Catàleg de l'Oferta Formativa per a l'Administració Pública a Catalunya* i l'organització de serveis.

El programa de formació de tècnics i funcionaris de l'IEMB s'inicià l'any 1987 i, fins a la data, hi han participat prop de 300 tècnics i funcionaris de l'administració local. Hom organitza cada any un nombre de cursos sobre temes monogràfics com el planejament estratègic local, la formació d'agents de desenvolupament local, la gestió de projectes socials, etc. Es tracta normalment de cursos de duració breu (15-25 hores) que combinen un enfocament rigorós amb l'oferta de la màxima utilitat pràctica.

En connexió amb aquesta activitat, l'IEMB publica anualment el *Catàleg de l'Oferta Formativa per a*

L'Administració Pública a Catalunya, catàleg que reuneix en un sol volum informació detallada i exhaustiva sobre l'oferta existent en el sector. El catàleg és publicat amb el concurs de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

Finalment, l'IEMB ha col·laborat i col·laborarà amb diverses institucions de l'administració local en l'organització de serveis o esdeveniments. Així, l'Institut organitza i condueix per encàrrec oficines d'assessorament sobre aspectes concrets, seminaris, conferències, congressos, etc.

El Centre de Documentació i les relacions internacionals

El Centre de Documentació és el principal servei central de caràcter extern del que l'IEMB disposa. La documentació que s'hi aplega es correspon a les matèries pròpies de les activitats de l'IEMB: planejament urbanístic i territorial, economia regional i desenvolupament econòmic local, dret i administració local, geografia urbana i política, estadística urbana i regional, sociologia urbana, etc. El segon criteri d'especialització és de caire territorial: s'adquireixen preferentment materials referents a l'àrea metropolitana de Barcelona i al seu entorn immediat.

Tanmateix, el Centre no és pas una biblioteca general sobre aquests temes sinó que està especialitzada en allò que s'ha convingut en anomenar *literatura grisa*: publicacions institucionals, informes tècnics i científics, plans i projectes urbanístics, memòries d'empreses públiques i privades, tesis i actes de congressos i seminaris. És a dir, tota aquella documentació referent als temes enunciats anteriorment, que, per la seva naturalesa, és molt difícil d'obtenir a través dels canals habituals de venda.

El Centre de Documentació es troba situat a la planta baixa de la seu de l'IEMB al campus de Bellaterra i el seu accés és obert a la comunitat universitària, les institucions i els estudiosos en general. Hom compta amb servei de consulta, reprografia, recerca documental i préstec.

D'ençà que inicià les seves activitats, l'any 1988, el fons del Centre s'ha enriquit amb generoses aportacions d'institucions públiques i privades. El mes d'abril de 1989, coincidint amb el desè aniversari de les primeres eleccions locals democràtiques, hom llençà una campanya de recollida de materials publicats pels ajuntaments catalans de 1979 ençà. La campanya —realitzada amb el suport de l'Associació Catalana de Municipis i la Federació de Municipis de Catalunya— donà uns resultats excel·lents, i de llavors ençà hom la repeteix cada any. En l'actualitat, els principals ajuntaments de Catalunya envien de manera regular les seves publicacions a l'IEMB. Tot plegat fa preveure que el Centre, tot i la seva joventut, esdevindrà aviat un punt de referència important per al coneixement de la realitat urbana de Catalunya.

D'altra banda, l'IEMB ha desenvolupat durant els darrers anys un bon nombre de contactes i acords inter-

nacionals que faciliten, projecten i complementen les activitats ja detallades.

Així l'Institut pertany a les xarxes de recerca NUREC (*Network of Urban Research in the European Community*) i NICE (*New International Cities Era*), i manté acords de col·laboració permanent amb l'Istituto Universitario di Architettura di Venezia, l'Institut Français d'Urbanisme (Paris VIII), l'Institut d'Urbanisme de Grenoble, i l'European Institute for Comparative Urban Research, Erasmus (Universitat de Rotterdam).

Aquests acords han permès que prop d'una vintena d'estudiants, procedents de les tres universitats catalanes, hagin pogut cursar com a becaris estudis en aquests centres.

L'interès geogràfic de les activitats

L'interès geogràfic de les activitats de recerca i formació que l'IEMB realitza resulta prou evident. No és pas d'estranyar, doncs, que, d'ençà la fundació del centre, els geògrafs hi hagin tingut una participació rellevant. Així, a hores d'ara, la relació de geògrafs que —tot dirigint projectes, integrats en equips interdisciplinaris de recerca, en posicions docents o discents, ocupant càrrecs de gestió— han col·laborat i col·laboren amb l'IEMB és molt extensa. En l'actualitat n'hi treballen vuit, amb diversos nivells de responsabilitat, al costat de sociòlegs, economistes, juristes, antropòlegs, politòlegs, urbanistes i informàtics.

D'altra banda, com ja s'ha esmentat, el Centre de Documentació de l'Institut es troba a disposició de tots els estudiosos i l'IEMB confia que els fons que hi són dipositats seran també d'interès per als geògrafs i els estudiants de geografia.

Dades bàsiques de l'IEMB

Càrrecs del Consell de Govern

President: Excm. Sr. Pasqual Maragall i Mira. Alcalde de Barcelona.
 Vicepresident Primer: Excm. i Magn. Sr. Josep M. Valles i Casadevall. Rector de la Universitat Autònoma de Barcelona.
 Vicepresident Segon: Il·lm. Sr. Josep M. Figueras i Bassols. President de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona.
 Conseller Delegat de la Presidència: Il·lm. Sr. Jordi Borja i Sebastià.
 Vicepresident Executiu de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.
 Director: Sr. Oriol Nel·lo i Colom.
 Gerent: Sr. Antoni Cuadras i Camps.

Horari del Centre de Documentació

De dilluns a divendres, de 9 a 14 hores.

BIBLIOGRAFIA

- BORJA, J.: "L'Institut d'Estudis Metropolitans: un projecte de futur", a *CMB Cooperació*, núm. 2. Barcelona, juny 1987.
- IEMB: *Pla Anual d'Activitats. 1990*. Multicopiat, 2 volums (volum I: "Text", volum II: "Apèndix"). Bellaterra, 1990.
- MARAGALL, P.: "L'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona", a *CMB Cooperació*, núm. 2. Barcelona, juny 1987.
- NEL·LO, O.: "La formación para la administración local: la experiencia del Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona", a *La formación para la administración local en los 90*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1989.
- NEL·LO, O.: "L'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona. Una eina per al coneixement de la realitat urbana de Catalunya", a *Butlletí de la Societat Catalana de Sociologia*, núm. 18. Barcelona, setembre 1989.
- UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA. VICE-RECTORAT D'INVESTIGACIÓ: *Memòria de la recerca 1989*. UAB. Bellaterra, 1990.